

Auhlnnatöö

922937

Lux.

Rubel, Peter

Köpp, Rime

415

7757

Käenleht tää on tuunus-
talus teise antinua
wänitrens.

Antos: Peter Rubel.

Mats. 3939

Äige: Frankert
Tartu ülikooli Sekretär

1.44.26

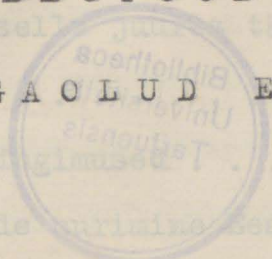
PÕLLETOOLINTS

PARSADUS KESTIS

Märgusõna: lux.

Sisukord.

Päälkiri	Ihk.
Sisukord	1.
Sissejuhatus	2.
Palkade suurus ja selle olulisus	4.
Palkade võrdlus ja selle tähtsusele pandavad asja- olud	11.
PÕLLUTÖÖLISTE	
PALGAOLUD EESTIS	
Põllutööliste töötingimused	14.
Põllutööliste palkade arviline muutis ja selle tule- mused	19.
Põllutööliste palkade võrdlus maakondade järele mees- ja naistöölistel. Mees- ja naistööliste palga- de võrdlus omavahel.	23.
Amatöörlised	31.
Artöörlised	36.
Peavahelised	46.
Karjased	51.
Palga väärtuse muutused 1932 - 1925 a.	53.
Lõpusõna	58.

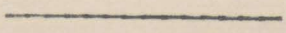
PÕLNU ÜHISKOOL
RAHVA

D/392397

Sisukord.

Päälkiri	1hk.
Sisukord	1.
Sissejuhatus	4.
Palkade suurus ja selle olenevus	11.
Palkade võrdlus ja selle juures tähelepanevad asja- olud	14.
Põllutööliste töö tingimused	19.
Põllutööliste palkade uurimine Bestis ja selle tule- mused	23.
Põllutööliste palkade võrdlus maakondade järele mees- ja naistöölistel. Mees- ja naistööliste palka- de võrdlus omavahel.	56.
Aastatöölised	31.
suitöölised	39.
Päevatöölised	46.
Karjased	51.
Palga väärtuse muutused 1922 - 1925 a.	53.
Lõpusõna	58.

Tekstiis leiduvad diagrammid.

lht.

I. Maarja- ja Raadimõisa aastatöölise palkade võrdlus
 1922 - 1923 a. sama aastate Tartumaa keskmise aasta-
 töölise palgaga 30.

II. Aastatöölise palgavahekorrad maakondade järele
 kolme aasta keskmistes 34.

III. Suitöölise palga vahekorrad maakondade järele
 kolme aasta keskmistes (kuupalk) 42.

IV. Põlevatöölise palga vahekorrad maakondade järele
 kolme aasta keskmistes (päevapalk) 49.

V. Absoluutse palga suuruse ja selle kulla väärtuse
 muutus 1922, -1925 a. 56.

Talasa töös ningisugust uurimist läbi viia, et
 võiks lähemalt tutvumeda põllutöölise palgaolu-
 dega, et kas põllutöölisi vääldada tervikuna, vaid pea-
 ne jagatuse läbi viia.

Tähtsamat jagustena, millest ka edaspidises
 töös kinni peetakse, tuleks järgmised vastiuse alla.

1. Soojarele võiks jagada põllutöölisi mees-
 ja naistööliseks. Nende tööd ei hinnata ühtlaselt. Minde-

mine paib siis teatud vahetunnas. Nende vahetunnas uurimine ja liikumine ning liikumisesse astata jooksa saab üheks käesoleva töö ülesandeks olma.

2. Vanaduse järele võiks lihtsuse mõttes jaotada põllutöölisi: a) ainealisteks töölisteks, nende vanadus oleks alla 18 aasta, b) keskealisteks 18 - 30 aastani ja c) vanadeks 30 ja vanad.

S i s s e j u h a t u s .

Olguigi, et ka keskises klassis palgavahed veel kann-
nis taht- Enne kui asuda lähemalt käesoleva töö iseloo-

mu kirjeldusele, ei ole vast üleliigsed mõned selgita-
vad sõnad kirjatöös ettetulevate mõistete kohta.

Põllutööliste all mõistan mina kirjatöös kõiki
palgalisi isikuid, kelle füüsilist tööd tarvitatakse
põllumajanduses.

Tahes töös mingisugust uurimist läbi viia,
ehk üldse lähemalt tutmuneda põllutööliste palgaolu-
dega, ei saa põllutöölisi väädelda tervikuna, vaid pea-
me jaotuse läbi viima.

Tähtsamate jaotustena, millest ka edaspidises
töös kinni peetakse, tuleks järgmised vaatluse alla.

1. Soomjärele võiks jaotada põllutöölisi mees-
ja naistöolisteks. Nende tööd ei hinnata ühtlaselt. Minda-
tusega võiks võtta arvesse, et

mine püsib siin teatud vahekorras. Nende vahekorra uurimine ja liikumine ning liikumissuun aastate jooksul saab üheks käesoleva töö ülesannetest olema.

2. Vanaduse järele võiksime, lihtsuse mõttes, jaotada põllutöölisi: a) alaealisteks töölisteks, nende vanadus oleks alla 18 aasta, b) keskealisteks, 18 - 50 aastani ja c) vanadeks, 50 ja vanemad.

Olgugi, et ka keskmises klassis palgavahed veel kaunis tuntavad on, jätan selle klassi jaotuse alamatesse aastatesse, vanaduse järele, välja, et ühtlasemat pilti saada. Samuti ei ole ka vanemates statistika andmetes (1922 aasta kohta) vähemat jaotust eraldi märgitud.

3. Teenistusaja pikkuse järele leiame järgmised alaklassid: aastatöölised, suitöölised ja päevatöölised.

Aastatööliste teenistusaja vältus on 1 aasta. Neid palgatakse harilikult jüripäevast - jüripäevani ja uue kalendri sisseseadmisega 1.maist - 1.maini. järgmisel aastal.

Suitööliste teenistusaeg kestab 5 - 7 suvekuud.

Teenistusaja alguseks on nagu aastatöölistelgi 1 mai.

Päevatööliste teenistuslepingu (harilikult suusõnaline) aeg piirdub 1 päevaga.

Eriseisukohal on siin veel karjased, kelle teenistusaja vältus väga mitmekesine, olenedes

sellest, kas karjasteks on kooliskäijad lapsed, ehk vanemad inimesed.

4. Pääle selle võib jaotada töölisi töötegemise viisi järele ajatöölisteks ja tükitöölisteks. Tükitööd tarvitakse meil üldiselt põllumajanduses vähe. Eriti võiks siin tükitööd ära märkida maaparandustööde juures, heinaniitmisel heinatöö juures ja viljakoristamisel. Et aga tükitöö väga juhuslikku iseloomi kannab, siis ei ole ka nähtavasti andmete kogumine nende kohta tagajärgi annud. Igatahes ei ole järjekindlaid andmeid Statistika Büroo väljaannetes leida.

Asuksime teise elemendi vaatlusele, millest päälkiri koosneb, nimelt palgaolud.

Palgaolude all mõistan mina esiteks palka, mida tööline teatud aja ehk teatud töö eest kokkuleppel tööandjaga saab, siis teiseks palgasaamise viisi, kolmandaks palga võrdlevaid suuruseid ja nende väärtuste muutuseid.

Palkasid võime jaotada järgmisteks alaosadeks ¹⁾:

A. 1) Rahapalk ja 2) naturaalpalk.

Rahapalga saamisel saab tööline oma töötasu kätte ainult rahas. Naturaalpalka juures võib ta saada kõik ehk osa palka naturaaliates: nagu korter, küte,

1) Meyers Landleksikon - Lohnformen lhk. 439

7

söök, vili, liha, linad, villad jne.

Siin võib tähele panna veel terve rida vahepealseid astmeid – puhta natuuras saadava palga (tuleb ette ainult üksikuil juhustel karjaste palkadena Lääne- ja Saaremaal) ja rahapalga vahel.

Puht rahapalgalisi tuleb aga põllutööliste seas ka harva ette, nii vast ainult päevatööliste ja tükitööliste juures. Suuremal arvul juhustel saavad põllutöölised alati peremehe poolt söögi ja korteri. Nii loetakse hariikikus elus rahapalgaliseks seda, kes ülejäädava osa palka saab puhtas rahas, segapalgaliseks – kes osa lisapalgast saab natuuras ja puhtnaturaalpalga saajaks, kes kõik palga tervikuna saab natuuras.

Siiski võrdlemisi sagedane liik põllutöölisi on ka niisugused, kes väljamöödetava palgana saavad kõik pääle korteri, s.t. et nad omal söögil on. Meid tuntakse meil laiemalt moonakate nime all. Nimi moonakas on tuletatud sõnast moon. Pääle korteri saavad nemad eraldi arvestatuna moonas- toidu- ja küttetarbed ning pääle selle veel osa palka rahas, millest kaetakse mitte ettenähtud väljaminekud.

Siia klassi kuuluks ka veel sulased oma esialgses mõistes. Sulased on talude juures, kuna moonakaid mõisates leiame. Nii moonakad kui sulased saavad

osa moonapalgana veel maad kasutamiseks (kartuli, lina alla), siis tuleb tihti ette veel karjamaa kasutamise sel juhusel, kui tööline lehma peab pida. Moonas sees on siis harilikult ka lehma talvine toit. Enam arenenud majapidamistes peetakse paremaks lehmapidamise õiguse asemele anda töölistele ja nende perekondadele tarvisminev piimahulk otsekohe piimana majapidamise karjast.

See klass töölisi on harilikult perekonna inimesed, kusjuures naine kodust majapidamist peab ja tarviduse korral päiviti väljas töö hooajadel töötab, milline lisateenistus perekonna ülespidamiseks tarvilik.

B. Edasi võime palkasid jaotada: ²⁾

- B. 1. Ajapalk (Zeitlohn).
- 2. Tükitööpalk (Akkordlohn).
- 3. Osapalk (Anteilslohn).
- 4. Preemiapalgad (Premien).

1. Esimese jaotuse alla kuulub meil enamik töölispalkadest. Nende palkade vaatlus on ka kõige rohkem võimaldatud edaspidises töös, kuna statistilised andmed pea ainult nende kohta käivad. Tööline saab siin oma palga lepingus kindlaks määratud aja eest.

2. Teiseks tükitööpalga saamise juhused on

2) Pudlitz u. Meyers Landleksikon. lhk.440.

eelpool (lhk. 6) vaadeldud tükitöölise juures.

3. Uue palgavormina, mida meil vähe süstemaatiliselt uuritud statistilisel teel on osapalgad. Nende uurimine on ka raskendatud ettetulemise mittekorrapärasuse tõttu. Kõige sagedamad juhused osapalgalepingute sõlmimisel on heinatööl. Üldiselt tuntud on heinte pooleks tegemine (pool saagist läheb töölisele), ehk jälle parema heina juures läheb 1/3 töölisele. Halvematel heinamaadel on mul võimalus olnud tähele panna lepinguid, kus 2/3 töölisele palgaks jääb. Osapalga lepingutel (enamasti suusänalised) on pea alati tööline oma toidus ja töötab oma riistadega. Viimast asjaolu võime tähele panna ka tükitöö juures. Osapalga süsteemi juures on olemas üleminek põllutöölisest põllupidajaks (maapidajate pooletera lepingud). Mõningatel juhusel loetakse pooleteramehed ka osapalga saajate põllutöölise liiki,³⁾ kuna nad kõigest põliusaagist poole osa omale saavad. Seda ei saaks aga meie mitte lugeda, sest harilikult on pooleteramehel oma majapidamine, tööloomad, põllutööriistad. Pääle selle osutub ta tihti ise tööandjaks. Mõõdamines olgu nimetatud, et osa Ameerika põllutöölisi ka oma oma hobustega põllutööle tulevad põllutöö sesoonil.⁴⁾

3) Putlitz u. Meyers Landleksikon. lhk.440.

4) Hra Evert'i kõne Agronoomide Seltsis.

4. Preemiapalgad on niisugused, kus harilikule ajapalgale veel lisa preemiate näol lubatakse teatava kokkuhoiu eest (mootoriga töötamisel: petrooleumi, bensiin, määrdeõlid) ehk teatava hulga töö ära tegemise eest. Preemiapalga süsteemi tarvitamisest meie oludes ei ole mingisuguseid andmeid.

Kolmandama sõnana peälkirjas on ettenähtud et põllutöölise palgaolude kirjeldus sünnib Eestis. Eestis jälgim ma neid palgaolusid maakondade järele, nii kuidas need andmed Statistika Büroo korrespondentidelt saadud. Sõnaga Eestis on ära määratud töö piirid geograafiliselt. Nii ei võrdle mina töös ka palkasid mitte väljaspool Eesti administratiiv piire, samuti jätan ka võrdluse ära mitte Eesti aja kohta (ajalooliselt endisel Venemaal).

Lõpetades sellega sissejuhatavad märkused lähemini kohe palkade vaatluse pääle üle.

5) E. Ricardo. Über d. Arbeitslohn. K. Diehl und P. Morhart. Arbeitslohn. Lrk. 90.

6) Eesti Statistika Raakiri. Nr. 32 (11) v. 1924
Lrk. 17, 18.

puudulikult töölistega varustatud kohtade protsent keskmiselt 4 - 5 võrra on vähenenud, kuid see on puudulikult töölistega varustatud kohtade protsendi koguarvust ainult 10 %. Nii on see aasta- ja sultöö-
 lista palkade suurus ja järgneks, ei
 selles olenevus.

Käsitades põllutööliste palgaolusid peame vaatama neid asjaolusid, millest oleneb palkade kõrgus. Kui ära jätta raha väärtuse muutuse võimalused, s.o. võttes raha omas väärtuses muutmatuna, uuritava aja jooksul, siis näeme, et palga tõus ja langus oleneb kahest asjaolust:⁵⁾

- 1) Tööjõu pakkumisest ja nõudmisest,
- 2) Kaupade hinnast, milleks kulutakse välja-
 antav tööpalk.

Esimese juhuse kohta on andmeid kogutud Riigi Statistika Büroo poolt 1923, 1924 aastate kohta.⁶⁾

Otsustades nende andmete järele näeme, et 1924 aastal töölisi rohkem saadaval on olnud, nii et

5) D.Ricardo. Uber d. Arbeitslohn. K.Diehl und P.Mombert. Arbeitslohn. lhk. 90.

6) Eesti Statistika Kuukiri. Nr.32 (11) v. lisa
 lhk. 17, 18.

s.o. protsenti, misaugusel hulgak raha päale arvates puudulikult töölistega varustatud kohtade protsent keskmiselt 4 - 5 võrra on vähenenud, kuid see on puudulikult töölistega varustatud kohtade protsendi koguarvust ainult 10 %. Nii on see aasta- ja suvitööliste juures. Et sellele palkade muutus järgneks, ei või veel oletada. Sest selleks oleks põhjust ainult siis, kui töölisi igas kohas juba tarviduse järele leiduks, ehk vähemalt puudulikult töölistega varustatud kohtade protsent tuntavamalt oleks langenud. Üldiselt öelda tööturu seisukord ei saa muutuda muidu nii kiirelt, kui selleks just eriliselt mõne tööstusalal katastroofiline langus eel ei käi, või jällegi öitsele lööb mõni uus tööala, millele järgneks suurema hulga tööliste äratämbus tööturult.)

J. Jaanusson'i arvates võib meil just sel põhjusel tulevikus tööturu seisukord raskemaks minna,⁷⁾ põllutöölise saadavuse suhtes, kui arvesse võtta meie sesooniliselt töötavat ja järjest laiemale alusele nihkuvat põlevkivi tööstust.

Teist juhust vaadeldes, millest palkade kõrgus oleneb, nimelt kaupade hinna tõus ehk langus, mille ostmiseks raha kulutatakse, võiksime toimetada järgmiselt. Võtame töölise tarvituse kõigis ainetes jagame selle osadeks, ühtlasi äramärkides võrdkaalu

7) Eesti Statistika Kuukiri Nr.32 (11) v. lisa 1hk.17.

s.o. protsenti, missugusel hulgal raha pääle arvates antud ainet, võrreldes kogu tarvituse summaga tarvitakse⁸⁾.

Tabel nr.1

	Tarvitusliik:	%	Tarvitusliik:	%
1.	Toitlus	60	4. Riietus	15
2.	Korter	10	5. Muud kulud	10
3.	Küte ja val- gustus	5		

Asudes meie põllutöölise seisukorda näeme, et suurel osal töelistel ei tuleks arvesse punktide 1, 2, 3 all märgitud väljaminekud, kuna nad peremehe toidul ja korteris on. Sellega väheneb ka väljamaksetava osa palga muutuvuse võimalus. Nende ülejäädavate kulurühmade indekside muutuse võiksime A.Tooms'i järele Eesti kohaselt arvestatuna ära tuua.

Tabel nr.2.

Juuli kuul.

Rühma nimetus.	1914	1922	1923	1924.
Riietus	100	128,7	125,9	122,9
Muud kulud	100	91,5	91,8	89,1

Andmed on Tallinna kohta juuli kuul. Aluseks on võetud 1914 aasta indeks.

8) Eesti Statistika Kuukiri nr.36 (3) v. lisa A.Tooms. Elumaksimus, lhk.84.
9) Eesti Statistika Kuukiri Nr.36 (3) vaata lisa lhk.85.

vaade). Indeksi liikumist vaadeldes näeme, et mainitud rühmades 1922 - 1924 aastani suuri muutuseid olnud ei ole, enam on langust kui tõusu märgata. Nagu näeme ei ole sellest seisukohalt vaadatuna mingit põhjust tööliste palga väärtuse muutumiseks.

Teist vaadet ehk palga hindamise viisi saan ma tarvitama võrreldes palgade liikumist aja aastate järele, mis näitab, et palgade liikumist ei ole olnud. 11) juures tähelpanudavad asjaolud.

Palkade võrdlus ja selle juures tähelpanudavad asjaolud.

Palkade võrdluseks on vaja nende kõrgust hinnata. Seda võib teha kolmelt seisukohalt vaadatuna.¹⁰⁾

1. Hinnates palga kõrgust raha järele, mis tööline teatava aja jooksul saanud, see on harilik vaade palga kõrguse hindamisel.

2. Üleviies palka kaupade väärtuse pääle, mis antud raha eest osta saab (Adam Smith'i väljendusviis).

3. Võttes palga protsentuaalsetm hulka, väljatöötatud kauba hinnast võrdluse alusena (Ricardo

10) K.Diehl u. P.Mombert. Der Arbeitslohn, vaata seal Nassau W. Senior. Drei Vorlesungen über die Höhe des Lohnes. lhk. 44.

vaade). *Statistik. Professionshandel en pöbepälvade s.o.*

Esimest vaadet ei või pooldada palkade võrdluse juures ajas; küll on see kohane üksikute palkade võrdlusel ühel aja momendil, ühel palga maksmise sesoonil ehk vaadeldes põllutööliste võrreldavate palkade keskmisi maakondade ja põllutööliste klasside järele.

Teist vaadet ehk palga hindamise viisi saan ma tarvitama võrreldes palkade liikumist ajas aastate järele, sest raha väärtus on neil aastatel mitmesugune olnud.¹¹⁾ Võrdluse lihtsamaks läbiviimiseks arvan mina palgad kulla pääle ümber. Et Rootsi kroon kogu selle aja on olnud kullaga kaetud raha, siis tarvitan ümberarvamise juures Rootsi krooni keskmist hinda võrreldavatel aastatel. *aastatöölise ja sotsiaalse palkasid.*

Kolmandat viisi ei saa mina üldse tarvitada, sest et võimata oleks eraldada see väärtuste hulk mida palgasaajad põllutöölised produtseerinud on.

Tähtis moment palga kõrguse hindamise juures on ka aeg,¹²⁾ ehk õigemini töötundide arv, mille eest palk on makstud. Missugust osa see võib etendada, näitab väga kujukalt järgmine Nasau W. Seniori poolt

11) Eesti Statistika Kuukiri Nr.5 - 33 v. "Valuuta hinnad" all.

12) K.Diehl u. P.Mombert. Der Arbeitslohn. lhk.49.

av, et tööaja pikkuse väljaarvamist ei saa kindlaks
 toodud näitus. Protestandi maadel on pühapäevade s.o.
 puhkepäevade arv aastas 60 ümber. Katoliku maadel
 tõuseb see arv üle 100, kuna hindude juures pühade
 alla pea pooled aasta päevadest kuuluvad. Ei saa
 mitte aastapalga suurust võrrelda nimetatud maades, kui
 ei võta arvesse töötundide arvu antud aja jooksul.

Meil tuleks see arvesse võtta järgnevatel
 juhustel: 1. Võrreldes päevatöölise palkasid suvel
 ja sügisel.¹³⁾ See tuleks muidugi arvesse võtta nendes
 maades, kus päeva pikkus vahelduv janiisuguse töö juu-
 res, kus töötamine on ärarippuv päeva valgusest (vä-
 line põllutöö).

2. Samuti tuleks arvesse võtta töötundide
 arvu võrreldes aastatöölise ja suitöölise palkasid.
 Muidugi nimetatud juhusel on ka veel paljud teised
 tegurid mõjuvad, kuid tähendan siin kohal, et ka ajal
 (kestvus tundides) oma tähendus ei puudu.

Läheksin nüüd üle tööaja pikkuse väljaarvami-
 se juurde. Teen seda kahe töö sesooni kohta: 1) suvi-
 kuud - suitöölise teenistusaeg (1.mai - 1.nov.),
 2) talikuud (1.nov. - 1.mai).

Aastatöölise tööaja pikkuse saaksime, kui
 1) ja 2) all saadud tundide arvu kokku arvame. Arusaa-

See arv suurem on kui riigilastele, kus täpselt tööaja

13) Vaata Raadimõisa palgaraamat: suvine päev 11 t.
 sügisel 9 "

dav, et tööaja pikkuse väljaarvamist ei saa kindlaks pidada kõikide majapidamiste kohta, kuid ligikau^dse pildi saaksime siiski, kui käsitame minu kodukoha ümbruses tarvitusel olevaid tööpäeva pikkuseid. Konkreetse juhusega oleks ettetoodud allpool V. maakonnas A.vallas T. talus, kui ka ümbruskonnas tarvitusel olev tööaja pikkus 1922 - 1925 aastatel.

Tabel Nr.3.

K u u d :	Tööpäeva pikkus t.
Nov., dets., jaan., veebr.	7,0
sept., okt., märts ja aprill	9,5
mai, juuni, juuli ja august	11,0

Talvekuude alla kuuluks ja neis oleks tööpäevi ning töötunde, maha arvates pühad ja puhkepäevad, (1926) 147 päeva-sellelega 1156 tundi (v. tabel nr.4) ja suvekuude kohta 152 tööpäeva ning selles 1596 töötundi (v. tabel nr.5).

Seega oleks aastatöölise töötundide arv
 1156 t. + 1596 t. = 2752 tundi.

Saadud arvu võiks veel võrrelda Raadi mõisas aasta teenijalt nõuetava töötundide arvuga 2400 (allikas: Raadimõisa palgaraamat). Üsna loomulik, et taludes see arv suurem on kui riigimõisates, kus täpselt tööaja pikkust korraldatavatest määrustest kinni peetakse.

Tabel nr.4.

Kuud.	töö- päevi.	töö- tunde.
detsember	24	168
jaanuar	24	168
veebruuar	23	161
märts	27	257,5
aprill	23	219,5
november	26	182
Kokku:		147 1156

Tabel nr.5

Kuud.	töö- päevi.	töö- tunde.
mai	22	242
juuni	25	275
juuli	27	297
august	26	286
september	26	248
oktoober	26	248
Kokku:		152 1596

14) Eesti Statistika Keskiri Nr.36 (3) v. lisa

siis olenevad ka sellest töölise hääst või halvast
 olnud. Just sel ajal tulevad tihti kokkupõrked töö-
 andjate ja tööliste vahel ette (eriti sõjak), samuti
 lahkuvad osa töölisi kohtadelt välatsate toiduolude
 tõttu enne lepingu aja lõppu. See on koht tööliste

**Pöllutöölise töö-
 palgalepingus, mis annab venitada ja millest muudu-
 tingimused.**

niisugune suurepäraline leping võib muutuda väljakannata-
 matuks. Toitmist hindavad ka tööandjad palkeasid kau-
 nis madal Järgnevas vaatame lühidalt töötingimisi, poolt
 milles põllutöölistel tuleb töötada. Töötingimised
 mõjuvad kaudselt kaasa põllutöölise arvu kasvule,
 või langusele, mis omakord põllutöölise palga suu-
 rusele mõjub. Kogupalk muutub võrdeliselt vähem, ku-
 na väljamaksetava osa kõikumine suurem on. Sest käib
 ka tingimiste alla toitmine, korter jne., mis aga
 ühtlasi kogu palka moodustab; selle suurenemine kut-
 sub väljamaksetava palga vähenemise esile ühtlase
 Kogupalka juures. Sõõgitoaks, töötoaks jne. Suuremad ta-

lud võim Pöllutöölise juures on suurelt osalt ise-
 äralduseks see, et nad peremehe poolt söögi ja korter-
 ri küttega saavad, mille üle töölepingu sõlmimise
 juures pääd ei murta. Et aga need kolm kokku harilikult
 töölisbütjeti juures moodustavad kaaluvama osa palgast,

S
 14) Eesti Statistika Kuukiri Nr.36 (3) v. lisa
 A, Tooms. Elumaksumus. lhk.84.
 v. lisa lhk.4.

siis olenevad ka sellest töölise hädad või halvad
 olud. Just sel alal tulevad tihti kokkupõrked töö-
 andjate ja tööliste vahel ette (eriti söök), samuti
 lahkuvad osa töölisi kohtadelt viletsate toiduolude
 tõttu enne lepingu aja lõppu. See on koht töölise
 palgalepingus, mis annab venitada ja millest muidu
 nii suurepäraline leping võib muutuda väljakannata-
 matuks. Toitmist hindavad ka tööandjad palkamist kau-
 nis madalalt, kui meie vaatame Statistika Büroo poolt
 kogutud teateid tööliste kohta peremehe söögil ja oma
 söögil, siis võime palga vahest välja arvata söögi
 väärtuse. See on aastate kohta keskmiselt: 1922 a. -
 50 mrk., 1923 a. - 53 mrk., 1924 a. - 57 mrk.¹⁵⁾

Järgmisena võtame vaatluse alla korteriolud.
 Vallalistele töölistele võimaldakse harilikult 2 - 3
 pääle tuba, kuid selle juures on tihti see tuba ka
 veel mõneks muuks ruumiks, pääle tööliste korteri. Nii
 näituseks pere söögitoaks, töötoaks jne. Suuremad ta-
 lud võimaldavad vahel ka eraldi ruume. Perekonna ini-
 mestel, kes harilikult moonakatena ehk sulastena tee-
 nivad, on tarvitada üks tuba ehk paremal juhusel eral-
 di korter, mis koosneb ühest toast, köögist ja sahvrist.
 Talu suviste korterid asuvad mõnikord ka saunade juu-

15) Eesti Riikline Statistika. Eesti Põllumajandus I.
 lhk.249. Eesti Statistika Kuukiri Nr.32 (11)
 v. lisa lhk.4.

suuremad kui vabrikutöölised.
res, kust siis ka nimetus saunamees.

Üks liik töölisi, kes enamasti päevatöolis-
teks on, elavad oma majades talu maa pääl, kus neil
ka vähe põllumaad tarvitada ja karjamaa tarvitamise
õigus on. Need oma majapidamisega töölised, üldiselt
popsi nime all tuntud, on selles mõttes paremas seisus-
korras, et neil võimaldatud ise oma elu ja majapidamist
seada. Teiselt küljest, nimelt teenistuse mõttes, on
taluteenijatel (talusöögi ja korteri) rohkem kindlus-
tatud seisukord. Raskusi sünnitab viimastel omaette
ruumide puudusel perekonna asutamine.

Kütte ja valgustuse väljaminekud tulevad eral-
di palgas esile ainult oma majapidamist pidavatel
põllutöölistel. Tööandja lauas ja peremehe ruumides
elavatel töölistel on need kulud tööandja kanda ilma
erilise märkusega selle kohta lepingus.

Riietuse kulud on põllutöölistel kõigil oma
kanda. Kui seda aga palgas saadakse, siis on see eral-
di nimetatud. Väikese erandi teevad aga siin osa Petse-
rimaa töölisi, kus kombeks on töölistele anda söök ja
tööriided ilma seda eraldi lepingus nimetamata. Seda
mõistetakse sääil ülespidamise all. Riietuse kulud on
põllutöölistel otsekohestest väljaminekutest kõige suu-
remad. Väljas töötades, ilmade mõju all olles, alati lii-
kuvas töös on loomulikult jalanõude ja riietuse kulud

suuremad kui vabrikutöölistel.

Paremused, mis põllutöölistel võrreldes teiste töölistega, on tervislikud olud. Töötamine vabas looduses puhta õhu käes (enamjagu aega), vahelduv töö, mis kõik lihaksed tööle paneb ja ei lase mitte ühekülgselt areneda, vähem võimalusi haiguseidudest infitseeritud saada, vähem õnnetuid juhtumisi, ning selle kõigi tulemusena väiksem surevus põllutöölise seas.¹⁶⁾

Halvemuseks tuleb lugeda neid samu looduses töötamise tingimisi, kus igasuguste halbade ilmade mõju all ollakse. Teiseks mitte nii korrapärane töö. Siin mängib suurt osa ka see, et seaduse järele tööaja korraldus veel küllalt läbi pole läind. Maades, kus sarnased seadused jõusse astunud ja kus tööpäeva maksimum suvel 10 tunniga piiratud, on selles suhtes palju paremad tingimised töölistele loodud.¹⁷⁾

Põllutöölise läbikäimine teiste omasarnastega on palju raskem, kui seda linnas koos elades. Kultuuriliste nõuetega tööline eelistab linna ehk tööstustsentrumit, kus ajaleht, teater, kino kättesaadavamad. Ainult palga kõrgus põllutöölistel ja tööpuudus linnades suudab suuremaid tööliste valgumisi linnadesse ära hoida.

16) K.Diehl u. P.Mombert. Der Arbeitslohn. lhk.53.

16)

Tabel nr.6.

Aasta.	Mehed.		Naised.	
	aasta- töölisi	sui- töölisi	aasta- töölisi	sui- töölisi
1922	171	186	181	209
1923	346	377	351	269
1924	215	228	178	126

mus ed.

Keskliste palgakõrva väljatöötamisel

aastakõrva järgi, on arvaste võtnud töölist 18 - 30 a.

Andmed põllutöölise palgaolude üle on kogutud meil Eesti Statistika Keskbüroo poolt põllumajandusliste korrespondentide kaudu. Põllumajandusliste korrespondentide võrk on püütud luua üle maa ühtlase tihedusega, nii et säält poolt kogutud teated enamvähem õiglast pilti võivad pakkuda. Andmed, mis kogutud, käsitavad konkreetseid juhtumisi.¹⁷⁾

Varustuspaik on raha pääle ümber arvatud kohaliste hindade järele. Vaatluste arv, mida see juures on toimetatud, on olnud aasta- ja suitöölise kohta järgmine: (vaata tabel nr.6. Mende vaatluste arvu järele võime ka öelda umbes missuguses vahekorras meil aasta- ja suitöölisi tarvitatakse.

17) Eesti Riikline Statistika. Eesti Põllumajandus I. lhk.245.

18)

Tabel nr.6.

Aasta.	M e h e d.		N a i s e d.	
	aasta- töölisi	sui- töölisi	aasta- töölisi	sui- töölisi.
1922	171	186	181	209
1923	346	331	361	259
1924	215	226	178	126

Tabel nr.8.

1922 a. Keskliste palgamäärade väljatöötamisel

maakondade järgi, on arvesse võetud töölised 18 - 50 a. vanaduseni, kelle kohta ka suurem hulk andmeid käib. Andmeid koguti nii oma kui ka peremehe söögil olevate päevatöölise kohta. Sellest @plga vahest on välja arvatud töölise päevane toidu raha, mis aastate järele vaadatuna järgmine on täisealisele meestöölisele.

Tabel nr.7.

	Aasta.	Marka.
	1922	50 ¹⁹⁾
	1923	53 ²⁰⁾
	1924	57
Kokku raha:		46.600 - 49.336 -

18) Eesti Statistika kuukiri nr.32 (11) v. lisa lhk.4.

19) Eesti Riikline Statistika. Eesti Põllumajandus I. lhk.249.

20) Sama, mis 18). Andmed 1923, 1924 a. kohta.

Neid arvusid saan ka mina käsitama võrreldes Raadi- ja Maarjamõisa töoliste palkasid sama aastate Tartumaa keskmistega vastavas liigis. See võrdlus on tarvilik, et selgusele jõuda, kui võrd ligidale keskmine palgamäär ulatab antud konkreetsetele juhtumistele. 21)

Tabel nr. 8.

Aine.	Maarja mõis. Uksuste arv.	Maarja mõis. Uksuse hind.	Maarja mõis. Kogu hind.	Raadi mõis. Uksuste arv.	Raadi mõis. Uksuse hind.	Raadi mõis. Kogu hind.
Rukis	45	296	13.320	40	296	11.850
Oder	45	175	7.880	40	175	7.000
Nisu	3	-	-	6	346	2.076
Piim	730	10	7.300	1000	10	10.000
Kartulimaa	1 vk.	2000	2.000	1 vk.	2000	2.000
Puid	3	1500	4.500	3	1500	4.500
Turvast	-	-	-	1	2000	2.000
Petrool	20	9	180	-	-	-
Heinu	15	100	1.500	-	-	-
Villa raha	-	-	-	-	-	1.500
Raha	-	-	10.000	-	-	8.400
Kokku rahas:			46.680.-			49.326.-

21) Andmed Maarja ja Raadi mõisa palgarahmatust. (ained).
 Hinnad: Eesti statistika Kuukiri. nr.32 (11) v. lisa lhk.5.

Tabel nr.9.

1923 aastal.

Aine.	Maarja mõis.			Raadi mõis.		
	Uksuste arv.	Uksuse hind.	Kogu hind.	Uksuste arv.	Uksuse hind.	Kogu hind.
Rukis	45	251	12.520	40	251	10.030
Oder	45	223	11.170	40	223	8.920
Nisu	-	-	-	6	352	2.112
Piim	730	14	10.210	1000	14	14.000
Kartulimaa	1 vk. 2000		2.000	1 vk. 2000		2.000
Puid	3	1500	4.500	3	1500	4.500
Turvast	-	-	-	1	2000	2.000
Petrol	20	7	140	-	-	-
Heinu	15	100	1.500	-	-	-
Villa raha	-	-	-	-	-	1.500
Raha			10.000			8.400
Kokku rahas			52.040.-			53.462.-

Tabelites toodud andmed käivad täisealise mees-aastatöölise kohta (tabelid 8, 9 ja 10). Arvutamise juures on põllusaaduste hinnad 1923 ja 1924 aastatel samad kui Statistika Büroo poolt välja arvatud hinnad Tartu maakonna kohta. 1922 aastal on hinnad võetud Tartu turuhindade keskmistest, mis välja arvatud statistiliste andmete põhjal.

mehe söögil. Söögil Tabel nr.10. tabel aastatel oleks:

1 9 2 4 a a s t a l.

Aine.	Maarja mõis.			Raadi mõis.		
	Uksuste arv.	Uksuse hind.	Kogu hind.	Uksuste arv.	Uksuse hind.	Kogu hind.
Rukis	40	292	11.640	40	292	11.640
Oder	45	254	12.700	40	254	10.160
Nisu	-	-	-	6	340	2.040
Piim	730	15,5	11.300	1000	15,5	15.500
Kartulimaa	1 vk.	2000	2.000	1 vk.	2000	2.000
Puid	3	1500	4.500	3	1500	4.500
Turvast	-	-	-	1	2000	2.000
Petroot	20	7	140	-	-	-
Villa raha	-	-	-	-	-	1.500
Raha			11.500			8.400
Kokku rahas			55.280.-			57.740.-

Eelpool ära toodud aastatöölise palkasid võime võrdluseks tarvitada. Sama mõisatest saadud päevapalgad ei ole mitte võrdluse võimelised, kuna nende ebaloomulikult madal hind oleneb linnas leiduva vaba rahva rohkusest, kes päeviti välja töötama saab minna.

Nimetatud mõisatöölised on kõik omal söögil. Tabelites nr. nr. 8, 9 ja 10 saadud aastameestöölise palgast maha arvates nende söögirahad, saame aastatöölise palga pere-

mehe söögil. Söögirahad vastavatel aastatel oleks:

Tabel nr.11.

Aasta.	Söögiraha päevas.	Päevi.	Aasta söögiraha.
1922	50	365	18.250
1923	53	365	19.345
1924	57	366	20.862

Arvesse võttes veel seda, et peremehe söögil olevad töölised harilikult ka kütte peremehe kulul saavad, ilma et seda eriti palgast arvestatakse, peame ülal toodud palkadest kütte kulud maha arvama. Saadud arvu võime võrrelda Tartumaal keskmise aastameestöölise sega palgaga peremehe söögil.

Tabel nr.12.

M a a r j a m ö i s .

Aastal:	Aasta palk.	Söögi- raha.	Kütte- raha.	Parandatud aastapalk.
1922	46.680	18.250	4.500	23.930
1923	52.040	19.345	4.500	28.105
1924	55.280	20.862	4.500	29.918

R a a d i m ö i s .

1922	49.326	18.250	6.500	24.576
1923	53.462	19.345	6.500	27.517
1924	57.740	20.862	6.500	30.378

Kui võrdleme saadud arvusi Tartumaa keskmise meesaastatöölise palgaga ²²⁾ saame järgmised arvud:

Tabel nr. 13.						
Aastal:	1922.		1923.		1924.	
Nimetus.	Raha.	%	Raha	%	Raha	%
Tartumaa k.	22.858	100	28.400	100	31.900	100
Maarjamöis	23.930	105	28.105	99	29.918	94
Raadi möis	24.576	108	27.517	98	30.378	95

Tabel nr. 13 näeme, et Tartumaa keskmine statistiliste andmete järele, kaunis ligidal seisab sama aastate Maarja ja Raadi möisas maksetud tööliste palgadele.

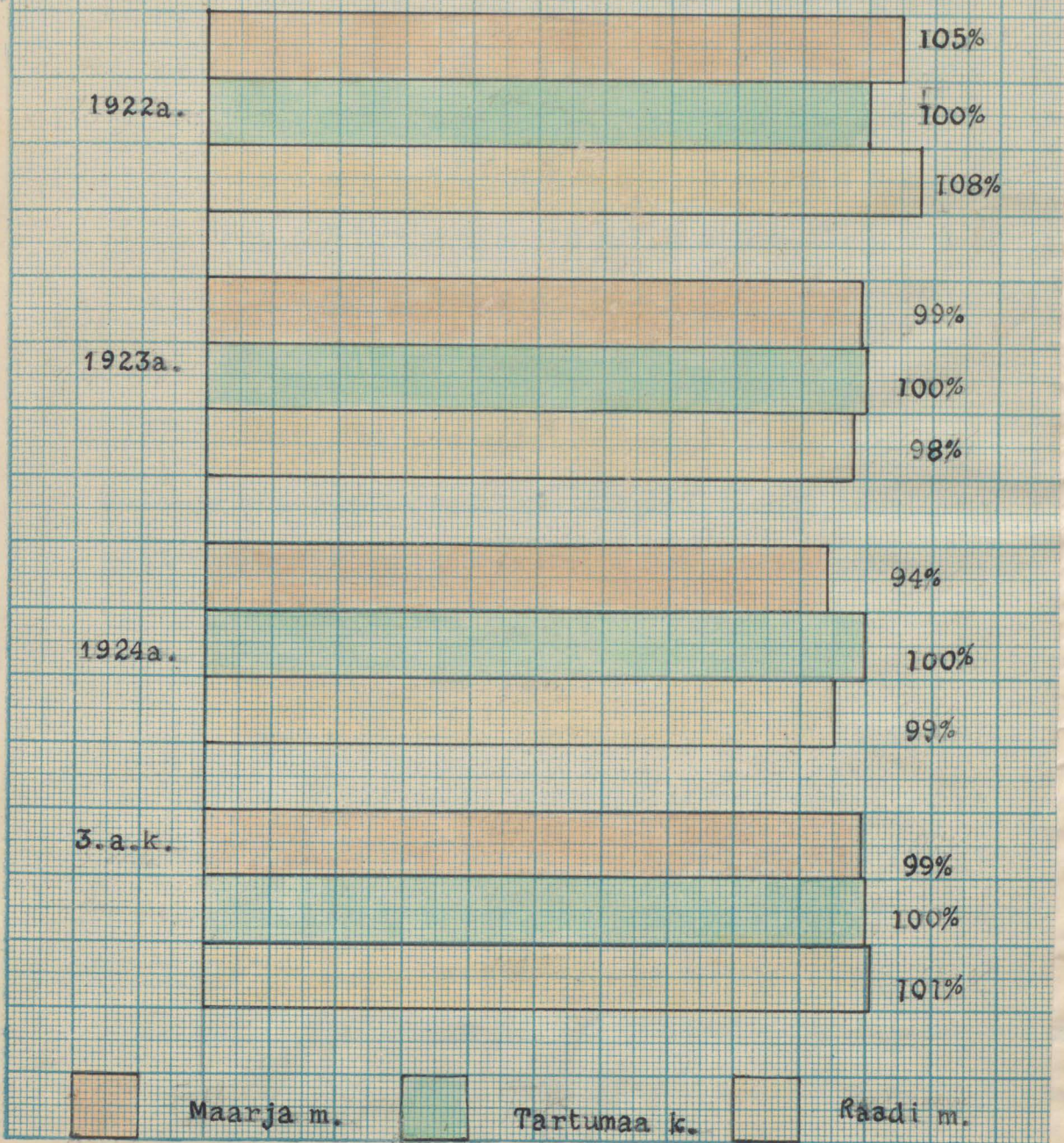
Eeltoodud andmeid arvesse võttes, võime sellekohaseid statistilisi andmeid Eesti põllutöölise palga üle tööle kaunis lähedal seisvateks pidada.

22) Eesti Riikline Statistika. Eesti Põllumajandus I. lhk. 250 ja Eesti Statistika Kuukiri nr.32 (11) v. lisa lhk. 21.

Diagramm Nr.I.

No. 357

Kui Tartumaa keskmine on 100% siis on sellest Maarja ja Raadi aastatöölise palgad:

Segapalgad Tabel nr. 14.

Meestöölisel.
Maakonnad. 1922 1923 1924 5 a. keskm.

Piru	20.384	23.000	21.800	21.728
Järva	21.300	23.200	25.000	23.167
Harju	21.300	23.200	25.000	23.167
Lääne	21.300	23.200	25.000	23.167
Saare	21.300	23.200	25.000	23.167
Pärnu	21.300	23.200	25.000	23.167
Viljandi	21.300	23.200	25.000	23.167
Tartu	22.858	26.400	31.900	27.719

Palga vahetõrude muutuvuse uurimiseks maakonnade ja soo järele vaatleme allpool toodud tabelites neid vahetõrde aastatõrliste, suitõrliste, päevatõrliste ja karjaste juures.

Aastatõrlistel.

Asudes üksikute tõrliste palgaolude kirjeldusele, vaatame kõige päält aastatõrliste keskmisi palgamäärasid maakonnade järele. Järgnevas tabelis (nr.14) käsitan segapalgaga aastatõrliste palkasid. Tabelites toon ära keskmised palgad, mis on makstud 1922, 1923 ja 1924 aastal, võrdluseks on juurde lisatud veel kolme aasta palkade keskmine. Tabelis nr. 14 on käsitatud meestõrliste palgad ja nr. 15 naistõrliste ^{sega} palgad.

Üldkeskmine	14.273	15.100	17.600	15.658
-------------	--------	--------	--------	--------

Segapalgad: Tabel nr. 14.

Maakonnad.	M e e s t ö ö l i s e d .			
	1922	1923	1924	3 a. keskm.
Viru	20.384	23.000	21.800	21.728
Järva	21.518	26.300	25.000	24.273
Harju,	21.754	26.300	30.100	26.051
Lääne	16.634	26.000	30.900	26.511
Saare	18.567	13.700	14.600	15.556
Pärnu	24.007	26.400	32.400	27.602
Viljandi	27.468	28.900	30.500	28.956
Tartu	22.858	28.400	31.900	27.719
Valga	25.975	30.900	29.100	28.658
Võru	18.385	20.700	21.900	20.328

Ülemaaline keskmine	21.919	24.900	26.200	24.473
---------------------	--------	--------	--------	--------

N a i s t ö ö l i s e d .

Viru	10.817	12.700	17.100	13.539
Järva	12.716	17.300	17.000	15.672
Harju	12.821	16.700	18.000	15.840
Lääne	11.310	11.400	19.100	13.937
Saare	9.506	9.300	13.600	10.820
Pärnu	15.023	14.900	18.300	16.074
Viljandi	14.455	21.500	21.400	19.118
Tartu	14.516	17.500	18.400	16.805
Valga	16.263	18.300	20.300	18.288
Võru	12.932	13.300	17.300	14.510

Ülemaaline keskmine	14.273	15.100	17.600	15.658
---------------------	--------	--------	--------	--------

Algandmed tabelites on saadud Statistika Büroo välja-
 23) annetest. Võrdluseks toon siia kõrvale veel aastatöölise
 Puht rahapalgaliste keskmised palgad. Nagu segapalkade
 võrdlusest maakondade järele näeme, püsivad kõrgemad pal-
 gad Lõuna-Eesti maakondades. Maksimumid võime leida antud
 aastatel pea ainult Viljandi maakonnas. Kahel juhusel 1924
 aastal meestöölise juures ja 1922 a. naistöölise juures
 nihkuvad maksimumid Tartu ja Valga maakonda.

Rahapalgad:

Tabel nr.15.

Maakonnad.	Meestöölised.			Naistöölised.		
	1922	1923	1924	1922	1923	1924
Viru	21.541	24.800	24.500	13.133	12.200	13.600
Järva	23.833	22.600	32.600	16.333	4.400	20.000
Harju	26.625	27.900	30.900	11.500	18.000	-
Lääne	-	-	33.400	-	13.500	-
Saare	-	18.000	-	-	12.000	-
Pärnu	-	39.900	29.600	-	20.600	20.000
Viljandi	28.250	37.000	31.300	16.000	16.300	18.000
Tartu	22.250	26.000	27.900	14.800	18.300	-
Valga	-	30.000	27.500	-	24.000	-
Võru	19.800	15.400	23.800	11.625	18.000	16.500
Ulem. keskm.	23.910	27.500	28.900	13,467	15.700	17.600

23) Eesti Riikline Statistika. Eesti Põllumajandus I.

lhk.25I. Eesti Statistika Kuukiri nr.32 (11) v-lisa
 lhk.20, 21.

Tabelis nr. 16 arvan välja absoluutse palga vahe segapalgaliste ja rahapalgaliste vahel. Juhtumisel, kus rahapalk suurem on kui segapalk, määrin vastavas lahtris märgiga +, vastupidisel juhtumisel märgiga -.

Tabel nr. 16.

Maakonnad.	Meestöölised.			Naistöölised.		
	1922	1923	1924	1922	1923	1924.
Viru	+1157	+ 1800	+ 2700	+ 2316	- 500	- 3500
Järva	+ 2315	- 3800	+ 7600	+3617	-12900	+ 3000
Harju	+ 4871	+ 1600	+ 800	- 1321	+ 1300	-
Lääne	-	-	-	-	+ 2100	+ 2_
Pärnu	-	+ 13500	- 2800	-	+ 5700	+ 1700
Viljandi	+ 782	+ 8100	+ 800	+ 1545	- 5200	- 3400
Tartu	- 608	- 2400	- 4000	+ 284	+ 800	-
Valga	-	- 900	- 1600	-	+5700	-
Võru	+1415	- 5300	+ 1900	- 1307	+ 4700	- 800
Keskmi- sed vahed	+ 1991	+ 2600	+ 2700	- 806	- 600	+ 0

Meesaastatöölaliste palgavahedest näeme, et rahapalgal nende aastate kestel tendents on tõusuks võrreldes segapalgaga ja et ta alati natukene kõrgemal püsib, kui segapalk. Vaadates üksikuid suuri kõikumisi tabel nr. 16 (Pärnu 1923) ja võrreldes neid vaatluste arvuga, (leia-
24)

24) E.R.St. Eesti Põllumajandus I. lhk.250, 251.

Eesti Statistika Kuukiri nr.32 (11) v.lisa lhk.20,21.

Et neil juhustel meil harilikult üksikute vaatlustega tegemist, mis küllalt vabad pole veel üksikvaatluse individuaalsest mõjust. Naistööliste rahapalk avaldab samuti tendentsi tõusmiseks võrreldes segapalagaga. Siin näitavad küll arvud absoluutselt vähemaid rahapalkasid kuid sama aastate kestel väheneb see vahe jõudes nullini, kust see samades oludes edasi minnes rahapalga järjekindlat suurenemist võrreldes segapalgaga näitaks. Need nähtused lasevad oletada, et usk raha ostuväärtuse muutmatuse sisse on vähenenud, sest aasta aastalt küsitakse ja makstakse rahapalka ikka rohkem võrreldes segapalgaga. Segapalga muutumatuse ollakse rohkem veendunud. Samanäitab ka segapalga lepingute suurem sõlmimise arv viimasel aastal eriti naistööliste juures. Meeste kohta näitavad need andmed vastupidist. Allpool tabelis on ära toodud statistika teadetest absoluutne sega- ja rahapalga lepingute (arv 3 aasta kestel (võetud 100 %)). Samuti on ära toodud tabelis nende vaheliste protsentides (sega- ja rahapalga lepingute) ja selle muutuvus 1922 - 1924. Et teadete kogumisel eriti selle pääle rõhku ei pandud, kas kogutavad andmed käivad sega- ehk rahapalga lepingute kohta, siis peaks need andmed ka ligikaudu nende lepingute tegelikku vahetorda elus näitama. (v. tabel nr.17).

Tabel nr.17.

Aastad	Meestöölised.				Naistöölised.			
	Segapalg.		Rahapalgad.		Segapalgad.		Rahapalgad.	
abs. arv.	%	Abs. arv.	%	Abs. arv.	%	Abs. arv.	%	
1922	156	84	30	16	180	86	29	14
1923	192	85	33	15	217	91	21	9
1924	150	74	52	26	107	94	8	6
Keskmine %		81		19		90		10

Sega- ja rahapalga teadete koguarv on võetud ühel aastal 100%. Tabelis antud sega- ja rahapalga teadete protsentuaalsest vahekorrast näeme, et 81 - 90 % aasta töölisi arvatavasti oma palga segapalgana saavad. Toetudes sellele ja teiseks, et andmed puht rahapalga saajate üle mitte küllalt iseloomustavad pole (väike arv vaatluseid ja suured kõikumised) - vaatame tööliste palga liikumist segapalkade 3 aasta keskmiste järele. Alljärgnevas tabelis toon ära aastatöölise segapalgaliste palgad 3 aasta keskmistes maakondade järele. Maakonnad on paigutatud meestöölise palga alanevasse järjekorda. Samas tabelis on võrreldud ka mees- ja naistöölise palga vahekorda, võttes meestöölise palga 100 %.

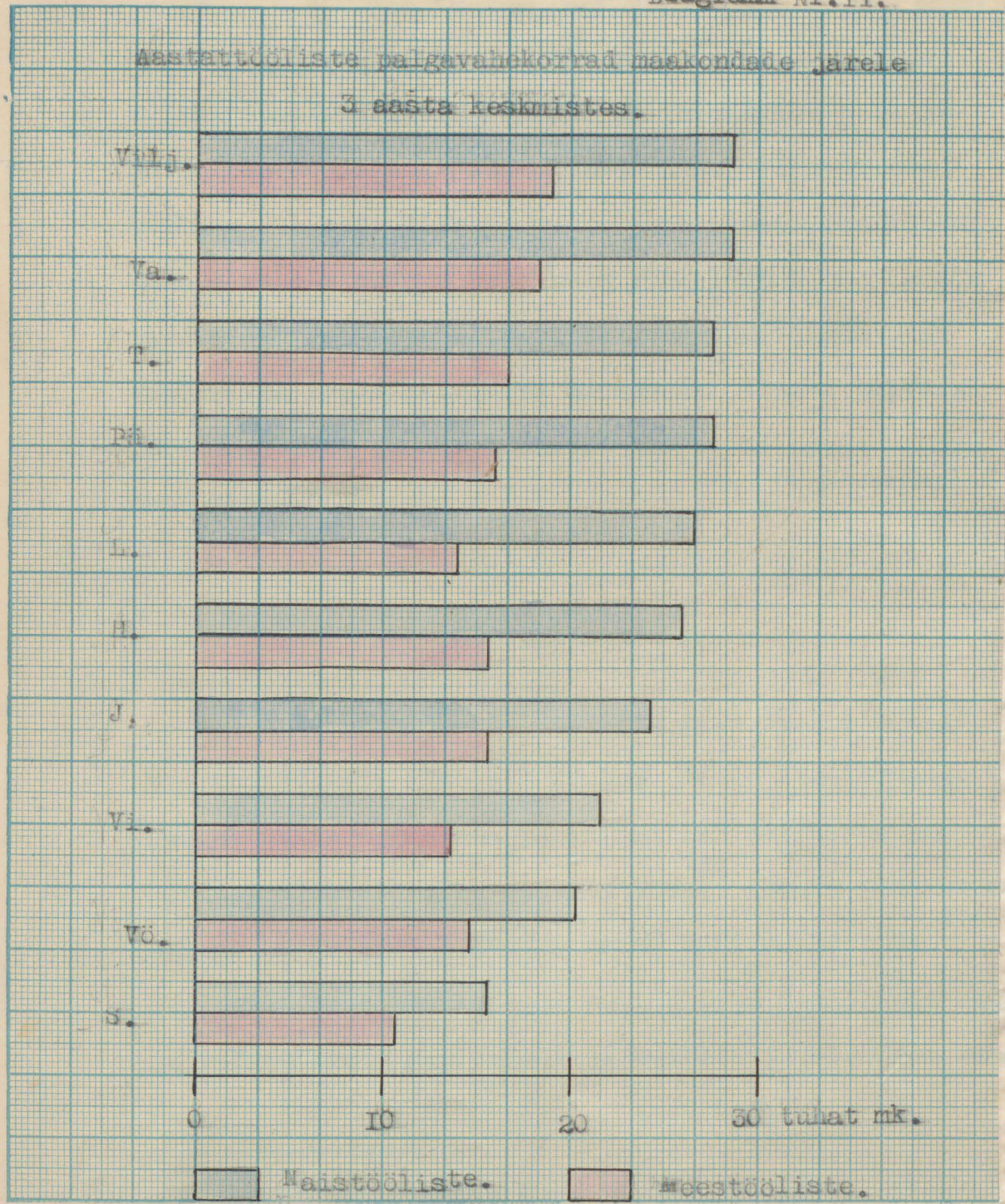
Tabel nr.18.

Maakonnad.	Meestöölised. 3 a. k.	Naistöölised. 3 a. k.	M. = 100% N. = x %
1. Viljandi	28.956	19.118	66
2. Valga	28.658	18.288	64
3. Tartu	27.719	16.805	61
4. Pärnu	27.602	16.074	60
5. Lääne	26.511	13.937	53
6. Harju	26.051	15.840	65
7. Järva	24.273	15.672	64
8. Viru	21.728	13.539	62
9. Võru	22.328	14.510	71
10. Saare	15.556	10.802	70
Ülemaaline kesk.	24.473	15.658	63

Tabelist näeme, et mees- ja naistöölise palgad pea ühes järjekorras maakondade järele langevad. Protsentuaalselt on naistöölise palk keskmiselt 63 % ehk s.o. 2/3 meestöölise palgast. See vahekord väheneb naise kahjuks veel kuni 16.000 margani, siis aga tõuseb ta uuesti mitte aga enam nii järjekindlalt, kuid jõuab kuni 70 %-ni. Palkade kõrguse poolest on eesotsas Lõuna-Eesti, siis järgnevad Põhja-Eesti maakonnad. Palkade suhtes kõige madalamal on meie ääremaad Saare, Võru-Petseri maakonnad. Need maakonnad

Diagramm Nr. II.

Aastatööliliste palgavahekorrad maakondade järele
3 aasta keskmistes.

Naistööliliste. Meestööliliste.

1937 Eesti Maatööliliste Lühikirj, nr. 32 (II) lüh. 4.
1937 E.S.T. Eesti Põllumajandusl. III. 100.

saadavad iga aasta hulka töölisi naabermaakondadesse välja²⁵⁾, mis osalt ka reguleerivalt mõjub teiste maakondade põllutöölise palkade pääle. Kuid vahed on siiski ebaloosulikult suured. Väljamaksetav palk on näit. Saaremaal ligi kaks korda vähem Viljandimaa töölise palgast. Siin peaks riik tingimata oma korraldusega vahele astuma, et oleks võimaldatud töölistele raudteedel ja laevadel sõit kergendatud tingimistel teatavatel tööle palkamise hooaegadel. Tihti takistab just sõiduraha puudus tööliste liikumist ühest maakonnast teise.

	2.832	3.126	3.021	2.993
Valga	2.726	3.148	3.416	3.096
Võru	2.567	2.332	2.667	2.524
Suitoölised.				
Ulemaal. keskk.	2.737	3.155	3.153	3.009

Teisena tuleks vaatluse alla tööliste liik, kes suitöölise nime all tuntud. Nende teenistusaeg langeb selle osa aasta pääle, millal põllutöös kahekordset tööliste arvu tarvitatakse.²⁶⁾ Nende teenistuse aeg on keskmiselt 6 kuud - maist kuni novembrini.²⁷⁾

Järgnevas tabelis vaatleme suitöölise keskmiseid seega rahapalkasid maakondade ja aastate järele ühes kuus.

Viljandi	2.099	2.447	2.773	2.439
----------	-------	-------	-------	-------

25) Eesti Statistika Kuukiri. nr.32 (11) v. lisa

Valga 2.104 2.698 2.283 2.516 lhk. 19.

26) Eesti Statistika Kuukiri, nr.32 (11) lhk.4.

27) E.R.St. Eesti Põllumajandus I. lhk.246.

Ulemaal. keskk.	2.955	2.126	2.120	2.067
-----------------	-------	-------	-------	-------

Segapalgad. Tabel nr. 19.

M e e s t ö ö l i s e d.

Maakonnad.	1922	1923	1924	3 a. keskm.
Viru	2.685	2.686	2.768	2.713
Järva	1.982	2.851	2.890	2.574
Harju	3.047	3.296	3.863	3.402
Lääne	2.982	3.169	2.829	2.993
Saare	1.854	1.963	2.575	2.131
Pärnu	3.091	3.739	3.688	3.506
Viljandi	2.644	3.722	3.936	3.434
Tartu	2.832	3.126	3.021	2.993
Valga	2.726	3.148	3.416	3.096
Võru	2.567	2.338	2.667	2.524
Ulemaal. kesk.	2.717	3.155	3.153	3.008

N a i s t ö ö l i s e d.

Viru	1.498	1.497	1.876	1.624
Järva	1.434	1.942	1.643	1.673
Harju	2.003	2.255	2.239	2.166
Lääne	2.307	2.008	2.091	2.135
Saare	1.368	1.791	1.812	1.657
Pärnu	2.048	2.751	2.676	2.492
Viljandi	2.099	2.447	2.773	2.439
Tartu	2.011	2.157	2.185	2.117
Valga	2.104	2.698	2.283	2.362
Võru	2.046	1.671	1.946	1.888
Ulemaal. keskm.	1.955	2.126	2.120	2.067

Rahapalgad. Tabel.nr. 20.

M e e s t ö ö l i s e d .

Maakonnad.	1922	1923	1924	3a. keskm.
Viru	2233	2335	3668	2745
Järva	2150	3213	3504	2955
Harju	3670	3344	3383	3466
Lääne	2807	2308	3222	2779
Saare	-	2632	-	2632
Pärnu	2811	4083	3910	3601
Viljandi	3137	3576	3545	3419
Tartu	2952	2784	3085	2940
Valga	-	-	3277	3277
Võru	2275	2729	3382	2795
Ulemaal. keskm.	2940	3130	3394	3155

N a i s t ö ö l i s e d .

Viru	1649	1655	1596	1666
Järva	1681	1614	2063	1786
Harju	2460	2192	2083	2245
Lääne	1768	1959	2000	1909
Saare	-	1667	-	1667
Pärnu	1845	2092	2631	2189
Viljandi	2235	2259	2290	2260
Tartu	2223	2167	2114	2168
Valga	-	1500	-	1500
Võru	1371	1583	1533	1496
Ulemaal. keskm.	1957	1983	2103	1681.

Järgmises tabelis käsitleme sega- ja rahapalkade aastate keskmiste kokkuvõtteid ja sega- ja rahapalkade protsentuaalsed vahekorda.

Tabel. nr.21.

Aastal.	Segapalk.		Rahapalk.		Segapalk = 100%	
	m.	n.	m.	n.	m.	n.
1922	2717	1955	2940	1957	108 %	100 %
1923	3155	2126	3130	1983	99 %	93 %
1924	3153	2120	3394	2103	107 %	99 %

Siit näeme, et segapalkadena naised rohkem palka saanud võrreldes rahapalkadega, kuna mehed jälle rahapalga suurema absoluutse arvu kuu kohta saavad. Vahed ei ole tuntavalt suured. Võrdluseks on raske tarvitada neid palgavorme, kuna siin nagu aastatöölise juureski rahapalkade kohta teadete arv puudulik on. Kui vaadelda suitöölise kuupalkasid maakondade järgi, võrreldes neid omavahel 3 aasta keskmise kuupalgaga igas maakonnas segapalga alusel (v. tabel.nr.22) siis saame pea analoogilise pildi aastatöölisele. Samuti on Võru- ja Saare maakonnad palkade poolest kõige madalamal; esikohal kõrguse poolest püsivad Lõuna-Eesti maakonnad. Samas tabelis võrreldes mees- ja naistöölise ^{palga} protsentuaalsed vahekorda, näeme et

naistööd hinnatakse kõrgemini kui aastatöölise juures, nimelt 69 %. Palkade kõikumus maakondade järele on ka veidi vähenenud. Saaremaa palk on 1,5 vähem kõige kõrgemast Põhumaal palgast.

Tabel nr. 22.

Maakonnad.	Meestöö- lised. 3 a. k.	Naistöö- lised. 3 a. k.	M. = 100 % M. = x %
1. Pärnu	3506	2492	71
2. Viljandi	3434	2439	71
3. Harju	3402	2166	64
4. Valga	3096	2362	76
5. Tartu	2993	2117	71
6. Lääne	2993	2135	71
7. Viru	2713	1624	60
8. Järva	2574	1673	66
9. Võru	2524	1888	74
10. Saare	2131	1657	78
<hr/>			
Ulemaaline keskm.	3008	2067	69

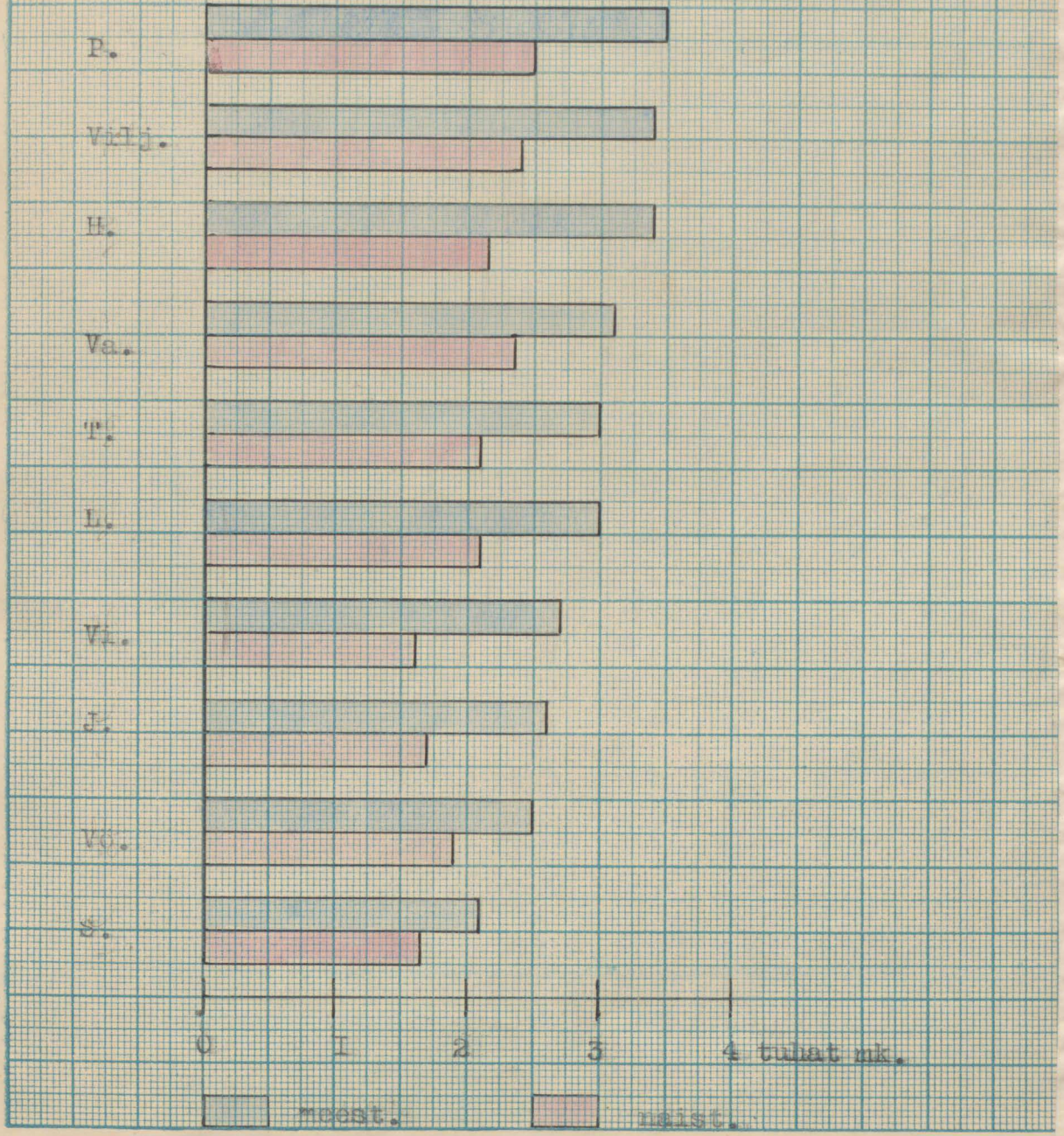
kui nüüd tahaksime võrrelda suitöölise ja aastatöölise palkasid, siis võime aluseks võtta töötundide arvu, nagu seda tabelites 4 ja 5 käsitasime. Selle järele oli suitöölise 6 kuulises teenistusajas 1596 töötundi. Ühe kuu päale tuleks see-

Diagramm nr. III.

12

No. 357

Suitooliste palgavahekorrad maakondade järele 3.a.k.

ga 266 töötundi. Aastatöölistel oli aastas 2752 töötundi. Jagades tabelites 18 ja 22 saadud arvud vastavate töötundide arvule ja need arvud tabelisse paigutades maakondade järele, saame sellest kena ülevaate. Ühtlasi võime võtta iga maakonna kohta aastatöölise tunni tasu protsent suitöölise tunni tasust, kui viimane on 100 %.

Tabel nr.23.

Maakonnad.	Meestöölised.			Naistöölised.		
	a.	s.	$s = 100\%$ $a = x\% / a.$	a.	s.	$s = 100\%$ $s/a = x\%$
Viljandi	12,6	12,8	98	6,9	9,2	75
Valga	12,1	11,6	104	6,6	8,9	74
Tartu	10,2	11,2	91	6,1	7,9	77
Pärnu	10,0	13,4	75	5,8	9,3	62
Lääne	9,6	11,2	86	5,0	8,0	62
Harju	9,5	12,8	74	5,7	8,1	70
Järva	8,8	9,6	92	5,7	6,2	80
Viru	7,9	10,2	77	4,9	6,1	80
Võru	7,4	9,5	78	5,3	6,8	78
Saare	5,5	8,0	69	3,9	6,1	64
Ülemaal. keskm.	8,9	11,2	80%	5,7	7,8	73 %

Kõige suuremad sui- ja aastatöölise tunni tasu vahed, on Saare- ja Pärnumaal (osalt). Suitöölisel tuleb töötunni kohta igal pool suurem

tasu kui aastatöölisel, kuid suilise ülespidamise kulud on tööandjal odavamad. Nii saab talvel aastatöölise 7 tunnilises tööpäevas sama osa söögipalgast, mis suitöölise keskmiselt 11 tunnilise tööpäeva järelle. Teisest küljest on suitöölise palga võrdlev kõrgus tingitud ka hooaja töödest ja tööpuudusest talvel. Suitöölise peab ennast palgaga ületalve elatama, sest mitte alati ei lähe tal korda talvel tööd leida. Aastatöölise seisukord on sellest seisukohast vaadatuna palju kindlam. Ka see tabel laseb oletada, et naistööd talvel vähem tarvitada saadakse kui suvel, sest et seda madalamalt hinnatakse. Nii on meestöölise aastateenija töötunni palk 80 % suitöölise palgast, kuna naistöölistel sama võrdlus 73 % on.

Et laugelt suurem osa Päevatöölised.

Päevatöölise kohta on statistilisi andmeid kogutud sesoonide järelle. Nii tehakse vahet 4 sesooni palga vahel: külvi aeg, sänikuveo aeg, heinategemise aeg ja lõikuse aeg. Heina ajal on palgad harilikult kõige kõrgemad, kuna need langevad nii kevadel kui ka sügise poole. Langused on aastate ja sesoonide järelle protsentides ära toodud tabel nr. 24. Heinaaega palk on 100 % võetud.²⁹⁾

²⁹⁾ E. Statistika Kuukiri. nr.32 (11) v. lisa lhk.13.

meespäevilise palk on 1,5 korda vähem Viljandimaal päevilise palgast. Tabel nr.24.

Tabel nr.24.³⁰⁾

Aastad.	Külviaeg.		Sõniku- veoaeg.		Heinaaeg.		Lõikuse- aeg.	
	m.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.
1922	83,2	78,4	-	-	100	100	87,0	90,6
1923	86,3	78,8	94,4	90,4	100	100	90,4	91,1
1924	87,4	81,1	95,7	91,3	100	100	90,8	89,9
Maarja	207	211	211	239	148	100	157	135

See kõikumine on kolmel aastal enamvähem seaduse pärane olnud. On tähele pandud, et see langus on suurem, kui seda tööpäeva pikkuse langus oletada laseb. Et pilti saada palgavahekordade muutusest, vaatleme päevilise palga muutuseid heina ajal üksikute maakondade ja aastate järele. See annab meile küllalt selge pildi kogu päeviliste palkade liikumise kohta. Et kaugelt suurem osa päevilisi teenib peremehe söögil, siis võrdleme ka neid palkasid. (V. tabel nr.25). Et maakondliku palkade vahekorra muutust paremini jälgida, asetame 3 aasta keskmised palgad eri tabelisse ühtlasi arvates ka naispalkade protsenti meespalkadest. (v. tabel nr.26). Nagu neist tabelitest näeme, on naispäevilise palk juba enamvähem kindlam osa meespäevilise palgast kõigis maakondades (kõigub 75 % ümber). Üksikutel juhtumistel on siiski suuremaid kõikumisi märgata päeviliste palkades maakondade järele. Nii on Saare-

maa meespäevilise palk on 1,5 korda vähem Viljandimaa päevilise palgast.

Tabel nr.25.³⁰⁾

Maakonnad.	Meestöölised.				Naistöölised.			
	1922	1923	1924	3 a. k.	1922	1923	1924	3 a.k.
Viru	188	209	211	203	147	163	163	157
Järva	202	207	218	209	146	152	160	153
Harju	207	211	211	209	148	160	157	155
Lääne	176	199	218	198	141	154	175	156
Saare	147	162	193	167	125	136	160	140
Pärnu	195	211	213	206	132	153	157	147
Viljandi	204	231	222	219	155	183	175	171
Tartu	185	227	209	207	140,	144	156	147
Valga	179	187	203	189	135	147	149	142
Võru	162	181	188	177	119	129	140	129
Ülem.keskm.	185	197	207	196	139	146	158	148

Kui tahame võrrelda päevilise palga suurust aastatöölise ja suitöölise palgaga, siis vaatame palju saab päeviline tunnis. Võrdluseks võtame meestöölised. Statistiliste teadete järele on keskmine tööpäeva pikkus heina ajal 11,3 tundi.³¹⁾

30) E.R.St. Eesti Põllumajandus I. lhk.252, 253 ja E. Statistika kuukiri nr.32 (11) lhk.24 (lisa).

31) Sama kuukiri v. lisa lhk. 13

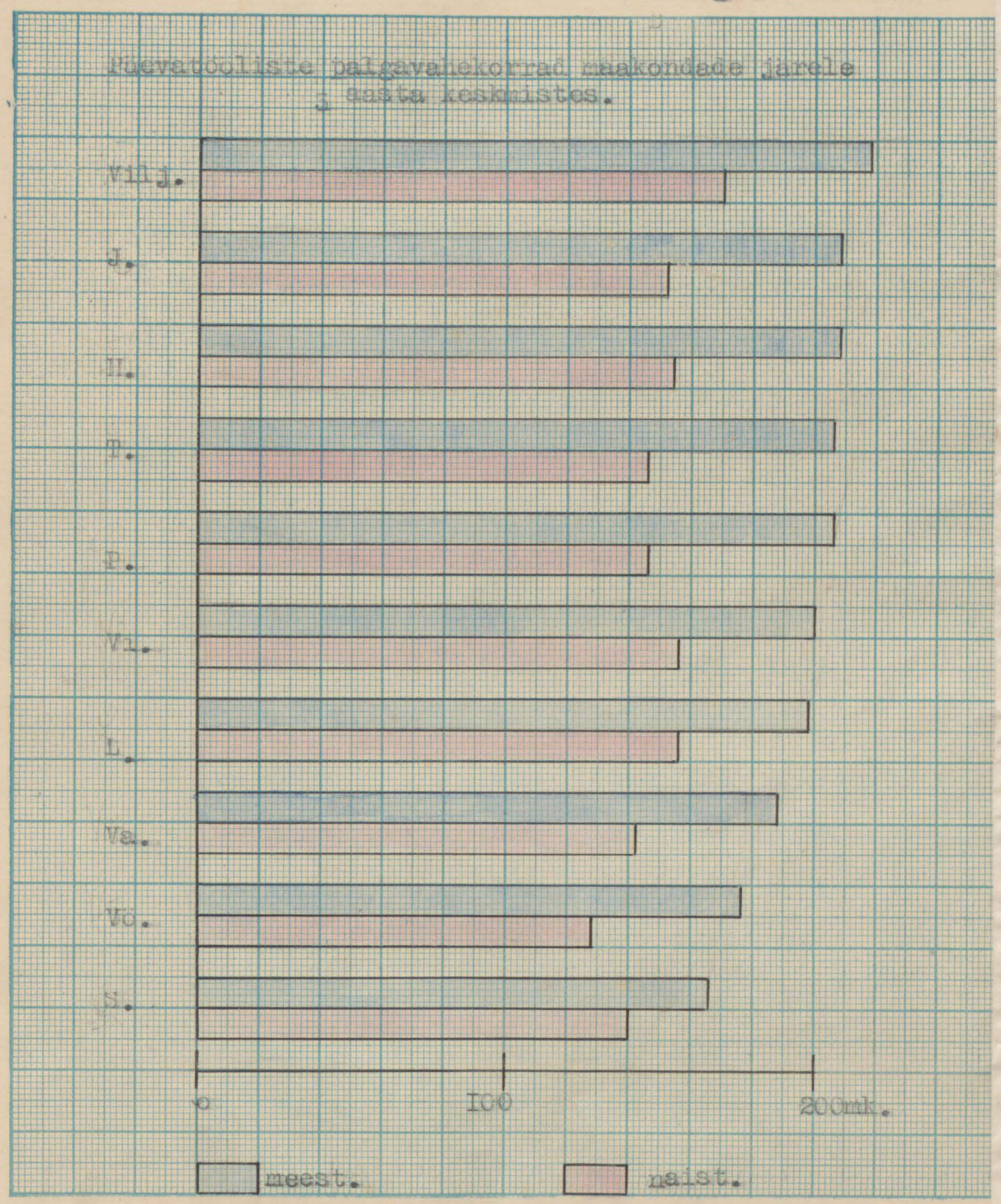
Tabel nr. 26.

Maakonnad.	Meestöö- lised. 3 a. k.	Naistöo- lised. 3 a. k.	M. = 100 % N. = x %
1. Viljandi	219	171	78
2. Järva	209	153	72
3. Harju	209	155	72
4. Tartu	207	147	72
5. Pärnu	206	147	72
6. Viru	203	157	76
7. Lääne	198	156	79
8. Valga	189	142	75
9. Võru	177	129	73
10. Saare	167	140	83
<hr/>			
Ülemaaline kesk.	196	148	75 %

Keskmiselt sai meespäeviline heina ajal (kallim sesoon) päevas 196 mrk. seega tunnis 17,3 mrk. Odavamalt sesoonidest, külviajal, saavad päevilised keskmiselt 85 % heina aja palgast, kuna töötundide arv statistiliste andmete järele pea võrdne, see teeks tunnis välja 14,7 marka. Võrreldes neid aastatöölise tunni tasuga, mis 8,9 marka ja suulise keskmise tunni tasu (3 a. k.) - 11,2 marka, näeme, et päevilised alati kõige kõrgemat tunni tasu saavad, mis loomulik kui arvesse võtame seda, et päevilisi ainult neil päevadel palgatakse, millal on võimaldatud kõige produktiivsem

188. Ka tuleb nende klassidele olavam /põhjalik

Diagramm Nr.IV.

Uusikl. koms. 1921 1891 1972 1884

Er. mü. arv. 1911

töö. Ka tuleb nende ülespidamine odavam (pühapäevad
tabelis on vaadeldud keskmised kimpalga liikumised
langevad välja.

maakonnade järele. Ühtlasi on välja arvatud 3 aasta
keskmise. kõige kõrgemal on 32) aastate palgad Valge-
Karjased.

ja Viljandimaal, kuni nad Saare- ja Petserimaadel küll-
go mad Karjas käivad meil harilikult lapsed 9 - 17
aastani. Nendes aastates on kõige suurem karjaste arv
14 a. rühmast. Poisse ja tüdrukuid käib karjas pea võrd-
selt. da oleneb aga palkade kõrgus tööliste nõudmisest.

Sellelog Karjaste palga kõrguse liikumise kohta annab
ülevaatliku pildi järgnev tabel:

Tabel nr.27.

Maakonnad.	1922	1923	1924	3 a.k.
Viru lgi vähes	1184	1442	1501	1376
Järva	-	1859	1777	1818
Harju	1615	1567	2214	1798
Lääne	1789	1128	1271	1396
Saare	641	971	1122	911
Pärnu	1783	2087	2255	2042
Viljandi	1772	2452	2223	2149
Tartu	1943	1943	2027	1971
Valga	1871	2618	2510	2333
Võru	1644	1846	2120	1537
Petseri	-	1083	1562	1322
Uleriikl.keskm.	1728	1891	1972	1864

Tabelis on vaadeldud keskmised kuupalga liikumised maakondade järele. Uhtlasi on välja arvatud 3 aasta keskmine. kõige kõrgemal on karjaste palgad Valga- ja Viljandimaal, kuna nad Saare- ja Petserimaadel kõige madalamal püsivad. See on seletatav osalt sellega, et Saare- ja Petserimaal on veel tarvitusel ühiskarjamaad, seega vähem nõudmine karjaste järele, nagu teada oleneb aga palkade kõrgus tööliste nõudmisest. Sellega on siis ka seletatav karjaste palga madal tase vastavates maakondades. Et aga Saaremaa palgad eriti väikesed, tuleb sellest, et Saaremaa rannikul tihti loomad ilma karjasteta ühiskarjamaal, mis aiaga piiratud, vabalt liiguvad. Nii siis nõudmine karjaste järele veelgi vähem kui Petserimaal.

Üldse on karjaste palkasid raske omavahel võrrelda, sest karjased on väga mitmekesiste ülesannetega ja mitmesuguses vanaduses, mille järele ka palgad reguleeruvad.

32) Eesti Statistika Kuukiri nr.32 (11). v.lisa

33) Eesti Statistika Kuukiri, nr.3 - 33 lk.14.

vaata "Vahuta hinnad" all.

Toon allpool tabelites tööliste palkade absoluutsed suurused Eesti markade ja võrdlen nende muutuvust aastate järel võttes aluseks (100 %) 1922 aasta. Järgnevas tabelis on need samad palga suurused ümber arvatud Rootsi kroonidesse ja samal ajal nende protsentuaalne võrdlus läbi viidud. Palkadena on tabelis märgitud aastatööliste-aastapalk, sügavilistel - tused 1922 a. - 1925 a. kuupalk, päevilistel - heinaaja päevapalk ja karjastel kuupalk.

Et palkade võrdlust läbi viia, selleks tarvitan palga väärtuse kõrguse möödupuuks Rootsi krooni, mis võrdne Eesti kuldkroonile. Rootsi kroon on võrreldava aja jooksul kullaga kaetud olnud ja tema väärtuses ei ole suuri muudatusi sündinud. Statistiliste andmete järelle on Eesti marga väärtus Rootsi kroonides 1922 - 1925 aastani järgmine.

Tabel nr. 28.³³⁾

Aastad.	1 Emk. = x R.kr.
1922	0,0112
1923	0,0109
1924	0,0097
1925	0,0100

33) Eesti Statistika Kuukiri. nr. 5 - 33 ja edasi vaata "Valuuta hinnad" all.

Toon allpool tabelites tööliste palkade absoluutsed suurused Eesti markades ja võrdlen nende muutuvust aastate järele võttes alusena (100 %) 1922 aasta.

Järgmises tabelis on need samad palgasuurused ümber arvatud Rootsi kroonidesse ja samal alusel nende protsentuaalne võrdlus läbi viidud. Palkadena on tabelis märgitud aastatöölisel-aastapalk, suitöölisel - kuupalk, päevilistel - heinaaja päevapalk ja karjastel kuupalk.

Palkade pülvaväärtus: R.m.

Tabel nr. 29.

Aastal.	Aastatöölised.				Suitöölised.			
	m.	%	n.	%	m.	%	n.	%
1922	246,5	100	160,5	100	30,5	100	22,3	100
1923	272,5	110	164,0	102	34,4	113	23,3	106
1924	254,0	104	170,5	107	30,6	100	20,5	92
1925	293,2	118	198,4	124,	33,2	109	26,9	119
	Päevilised.				Karjased.			
1922	2,08	100	1,56	100	19,5	100		
1923	2,15	103	1,59	102	20,7	106		
1924	2,01	97	1,54	98	19,1	98		
1925	2,26	109	1,75	112	21,3	110		

Käesolev tabel käsitab palga suuruseid Rootsi kroonides. Karjastel ei ole jaotust mees- ja nais-töölisteks.

Põllutöolistt absoluutsed palgasuurused 1922 - 1925 a.

Absol. palga väärtus: Einn.

Tabel nr. 30.³⁴⁾

Aastad.	Aastatöölised.				Suitöölised.			
	m.	%	n.	%	m.	%	n.	%
1922	21.919	100	14.273	100	2.717	100	1.955	100
1923	24.900	114	15.100	106	3.155	116	2.126	109
1924	26.200	119	17.600	123	3.153	116	2.120	109
1925	29.316	133	19.836	139	3.320	121	2.690	137

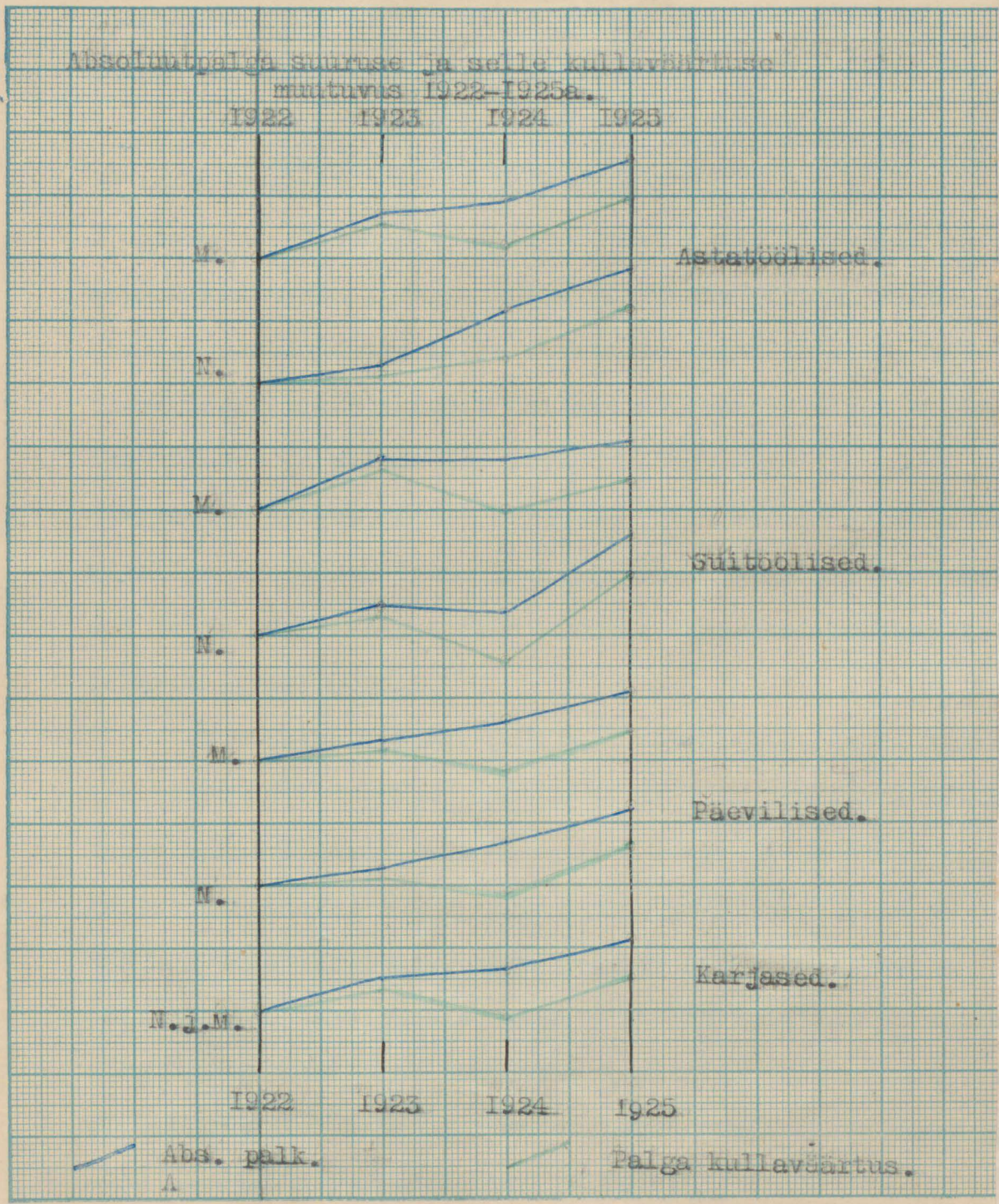
Vaadeldes tabel nr.29 näeme, et palkade miinimum on aastatöolistel ja mees-suitöolistel 1922 a. Teistel töölisliikidel on miinimum 1924 aastal . Maksimumid on aga kõigil töölisliikidel 1925 aastal, väljaarvates meie suitöölised, kelle palga maksimum 1923 aastal olnud. Käesolevas tabelis (tabel nr.29) näeme ka et pikaja töolistel (aastatöolistel) palgad järjekindlalt paranemist näitavad, kuna nad lühema aja töolistel suuremaid kõikumisi näitavad. Üldiselt öelda, on seisukord majandusliselt 1925 a. lõpuks paranenud. Selle vastu pakkus 1924 a. lõpp üldiselt kurva pilti lühema aja töolistel, alates suitöolistega.

34) 1925 aasta andmed saadud "Agronomia" 1926 nr.3

lk.108, 109 ja 110. 1923,1922, 1924 aasta andmed saadud samas töös tabel nr.18, 22 ja 26, 27.

Tabel nr. 30, kus kujutatud absoluutpalkade ja nende

DiagrammNr.V.

Tabel nr. 30, kus kujutatud absoluut palgad ja nende protsentuaalne võrdlev suurus, näitab alalist tõusu kõigil töölisliikidel, mille järele ebaõige pildi võib saada põllutööliste palga oludest.

Ülevaatlikult on kujutatud absoluut palkade ja palga kulla väärtuste liikumine 1922 - 1925 a. diagramm nr. V logaritmiliste kõverate näol. Kõverad on saadud keskmiste palkade kulla väärtuste (Rootsi kroonid) ja absoluutsete palga väärtuste logaritmidest, asetades logaritmide vahesid ühtlase moodsuga 1922 aasta joonest ülesse ja allapoole. Logaritmiline kõver pakub diagrammis selles mõttes paremusi, et igast punktist võib sirkliga ära mööta teise punkti(aasta) palga protsentuaalset tõusu ehk langust maha arvates esimesest moodsust teise logaritmilisel moodsul.

Tööstustööliste palkasid võrreldakse aasta kestel elu maksumus indeksiga, mis välja arvatud iga aasta kohta. Võrreldakse indeksi protsentuaalse tõusu ja absoluut palga protsentuaalse tõusu vahet. Põllutööliste kohta ei saa aga seda tarvitada, sest indeksi koosseis ei vasta põllutöölise tarvitusele, kuna suur osa neist on peremehe söögil ning korteris. Vastavate ainete indeksi muutus, mis elumaksumus indeksis suurema osa moodustab ei avalda mingit mõju nimetatud põllutööliste palkadele.

Ülal nimetatud põhjustel jätan indeksi alusel

põhjeneva palkade võrdluse välja.

Unestootamisest.

Töölise enesete arvates teeb siin taktimat
vinti just sõidur L ö p u s ö n a .

ta tööle palkamine hooajadega. Samuti on raskes võrre ko-
has teenust.

Jälgides põllutöölise palgaolusid Eestis
käesoleva töö piirides, oleme selgusele jõudnud nii mõne-
gi nähtuse ja asjaolu üle põllutöölise elus, mida küll
muidu harilikus elus ainult aimata võis. Selget pilti suu-
dab anda ainult statistiline materjal ja selle õige käsi-
tamine ümber töötamisel. Olgugi, et ma käesoleva töö lõ-
pul püüan välja tõsta mõned erilise ilme laused, mis
ehitatud samale tööle, siiski tuleb neid võtta teatud
ettevaatusega.

Iseäralist huvi väärivad andmed, mis saadud
palkade võrdlusel maakondade järele. Siin torkab kohe
silma suur vahe põllutöölise palkade kõrguses. Niisugune
nähtus oleks tõitsa loomulik kui maakohad, kus see vahe
märgatav, üksteisest kaugemal asuksivad, kui meie väikese
Vabariigi piirides, kus pääl^{gi} raudtee ja laeva ühendus
töötab, tundub see vahe ebaloomulikuna. On siis tõesti nii
suur vahe töölise töö produktiivsuses nende päritolus
maakondade järele. Päälegi on madalad palkade nevod just
neis maakondades, kus meil häid eriala töölisi võib leida.
Nii on üldiselt tuntud Saaremaa kraavikaevajad ja Võru-
Petseri häid linaharijad. Arvatakse ju isegi, et Võru-

ja Petseri lina hädus oleneb suurel osalt selle hääst
ümber töötamisest.

Tööliste eneste arvates teeb siin takistusi
tihti just söiduraha puudus, et saaks kodust välja ränna-
ta tööle palkamise hooaegadel. Samuti on raske võoras ko-
has teenistust leida, mille tõttu kuni koha leidmiseni
ära elamiseks tagavara kapitali peab olema.

Samuti on huvitav vaadelda, kuidas töö garan-
tiiga pikema aja pääle väheneb tööliste tunni tasu. Mi-
da kindlemaks töölise seisukord läheb töö kui ka palga kind-
luse mõttes, seda vähem tunni tasu. Aastatöölised saavad
kõige vähema tunni tasu ja nende palgad näitavad jkõige
kindlamat iseloomu. Nii on võrreldavate aastate kestel
nende palgad järjekindlalt tõusnud.

On üldiselt teada, et naistöölise palk on vä-
hem meestöölise omast. See oleneb juba naise nõrgemast
tööjõust, naise õrnema anatoomilise ehituse tõttu, kuid
see vahekord ei ole ühesugune mitmesuguste palkade suu-
ruse juures. Eelpool märkisin juba seda asjaolu, et pal-
keskmiste palkadega maakondades see vahekord kõige rohkem
naise kahjuks räägib, kuna nii palga languse kui ka töu-
suga vahekord paraneb naise kasuks; Briti palkade languse
juures. See on tingitud nagu mõnest sisemisest protestist,
et nii kui nii väikeste palkade juures töö eest ikkagi
teatavat miinimumi kätte saada, mis ümbruskonnas äraela-
miseks võimalikuks peetakse. Teisest küljest oleneb see

ka sellest, et naine neis maakondades (Saare- ja Petserimaa) osa mehe tööst edukalt ära teeb. Meeste töö tegemine naise poolt on tingitud sellest, et mehed suisel põllutöö hooajal välja teenistust otsima rändavad.

Mis põllutöölise palga väärtusesse puutub, siis on üldiselt paranemist märgata eriti 1925 aastal. Järjekindlat tõusu jälgime ainult aastatöölise juures.

Kokkuvõttes võime põllutöölise palkade liikumises järgmiseid seadusepärasusi tähele panna ning nende põhjal järeldusi teha:

1. Statistilised andmed Eesti põllutöölise palgaolude kohta on kaunis lähedal seisvad tegeliku elu palkadele ja on sellega võrdlusvõimelised.

2. Eesti põllutöölised ajateenijad (aasta- ja suitöölised) saavad suures osas oma palgast segapalkade näol.

3. Võru-, Petseri- ja Saaremaakonnad moodustavad põllutöölise palkade kõrguse mõttes alatasa miinimumi.

4. Naistöölise palk on alati vähem kui meestöölisel; vahekord väheneb vastu proportsionaalselt teenistusaja pikkusele.

5. Tunnitasu suureneb teenistusaja lühenemisega.

6. Põllutöölise palgad on 1925 aasta lõpuks üldiselt paranenud.

7. Riik peaks korraldama põllutöölise liikumist maakondade järele, et palkade neevood tasandada.

1. K. Biehl u. P. Mombert. Arbeitslohn. Ausgewählte Lese-
stücke zum Studium d. politische Ökonomie. III aufl.
1921. Kallstraße.
2. Põllutöölise palgaolud 1923. Eesti Nõukline Statistika
Eesti Põllumajandus, statistiline Asutusseadus I.
Tallinn, 1923.
3. J. Jaanusson. Põllutöölise palgaolud ja tööturu seis-
kord. 1923, 1924 a. Eesti Statistika Kuukiri nr.32 (11).
November 1924. Tallinn.
4. A. Tooms. Niu maksustus. Eesti Statistika Kuukiri nr.36 (5).
Märts, 1925. Tallinn.
5. J. Kurkus. Põllutöölise palgaolud 1925 aastal. agronomia
nr.3, 1925.
6. Eesti Statistika Kuukiri nr.5 - 11. 1923. Tallinn.
7. Eesti Statistika Kuukiri nr.12 - 21. 1923. Tallinn.
8. Eesti statistika Kuukiri nr.22 - 33. 1924. Tallinn.
9. Maarjanduse tööliste palgarahvad 1922 - 1924.
10. Raudteedite tööliste palgarahvad 1922 - 1924.
11. Pullitz u. Meyer. Landwirtschaft.

K i r j a n d u s .

1. K.Diehl u. P.Mombert. Arbeitslohn. Ausgewählte Lese-
stücke zum Studium d. politische Ökonomie. III aufl.
1921. Karlsruhe.
2. Põllutöoliste palgaolud 1922. Eesti Riikline Statistika
Eesti Põllumajandus. Statistiline Aastaraamat I.
Tallinn, 1923.
3. J.Jaanusson. Põllutöoliste palgaolud ja tööturu seis-
kord. 1923, 1924 a. Eesti Statistika Kuukiri nr.32 (11).
November 1924. Tallinn.
4. A.Tooms. Elu/maksumus. Eesti Statistika Kuukiri nr.36 (3).
Märts, 1925. Tallinn.
5. J.Kurkus. Põllutöoliste palgaolud 1925 aastal. Agronoomia
nr.3, 1926.
6. Eesti Statistika Kuukiri nr.5 - 11. 1922. Tallinn.
7. Eesti Statistika Kuukiri nr.12 - 21. 1923. Tallinn.
8. Eesti Statistika Kuukiri nr.22 - 33. 1924. Tallinn.
9. Maarjamõisa tööliste palgaraamat 1922 - 1924.
10. Raudimõisa tööliste palgaraamat 1922 - 1924.
11. Putlitz u. Meyer. Landlexikon.

Auhinnatöö
392397
i

	Täevilised.				Kuijand.	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i> ja <i>n</i> .	%
1922	185	100	139	100	1728	100
1923	197	106	146	105	1891	109
1924	207	112	158	111	1972	115
1925	226	122	175	126	2129	123.